

(за 2 роки) закінчення інституту. Практикувався зв'язок заводів, фабрик, колгоспів з інститутом.

1938 року в інституті відроджується захист дипломних робіт. У числі перших захищали дипломи Ф.Кличко ("Ліквідація банди Матюхіна"), М.Іванов ("Наші прийшли"). Картини на історичні теми пишуть художники М.Самокиш ("Бій за прапор", "Битва козацьких повстанців з польськими гусарами під Жовтими Водами", "Перехід через Сиваш"), Ф.Кричевський ("Переможці Врангеля"), К.Трохименко ("Кадри Дніпробуду"). Та це вже був художній пролетаріат. Митець став підневільним, закріпаченим партійною ідеологією.

Сьогодні на виставках експонується багато різних робіт. Природно виникає питання, чому віддають перевагу наші митці. Історичному живопису? Його не бачимо. Релігійному? Теж не видно. Національному? Цього прагнення також нема. Відсутня й орієнтація на майстрів світового маярства. Не формується українська школа. Наші митці навіть не пройшли шляху боротьби з консервативним академізмом, якого, по суті, й не було. Художники звільнили себе від обов'язків перед суспільством і не бажають писати твори на теми, які його хвилюють.

Держава відвернулася від митців. Художників не турбують проблеми держави, доля людства. Митці тішають себе солодким сурогатом. Та повернімося до проблем, що стоять перед Українською академією мистецтва. Можливо, слід було б прийняти і затвердити рішення про провідну роль в академії класів історичного живопису, портрета, пейзажу.

Система художньої освіти в академії має випробувати знання учнів у поєднанні всього ними набутого в класах і не допускати будь-якого відхилення від реалістичного напрямку. Безпринципність не тільки не рухає мистецтво вперед, а, навпаки, знищує його. При цьому втрачається значення академічних знань, а головне — підіриваються довір'я і повага до вищого художнього центру.

З приводу осінньої виставки 1993 року в Києві можна зробити висновки, що вуз сприяє відчуженню молодих митців від високих мистецьких ідеалів світу. Тимчасом академія повинна бути не лише навчальним закладом, а й центром, який спрямовував би художнє життя України. І сподіваюся, що тоді, розглядаючи мистецькі енциклопедії світового маярства, ми зустрінемо в них і українські прізвища. Але для цього треба провадити велику роботу і саме в Українській академії мистецтва. За нас ніхто не напише нашу історію.

Вважаю за необхідне розглянути такі пропозиції:

1. Проводити академічні виставки (один раз на 2-3 роки) за участю студентів та викладачів усіх мистецьких навчальних закладів України.

2. Запровадити пенсіонерство кращих дипломників за кордоном з обов'язковим виконанням завдань, поставлених академією (копіювання творів майстрів світового мистецтва).

3. Здійснювати відбір студентів до майстерні, починаючи з I курсу.

4. Створити музей Української академії мистецтва з копій творів майстрів світового маярства.

5. Поповнити реквізитний фонд академії.

6. Припинити практику надання приміщень навчального закладу під комерційні виставки, які не відповідають програмам академії і традиціям національної школи.

Ю.М.Ятченко,
професор кафедри рисунка УАМ

Значення рисунка в системі художньої освіти

Зміни у викладанні рисунка в Українській академії мистецтва. Кафедра рисунка УАМ послідовно і методично веде наступ на механічне змальовування, яким грішили студенти 50-70-х років, формуючи підходи до оволодіння рисунком як засобом високого професійного знання і вміння. Вся навчально-методична і наукова робота кафедри спрямована на досягнення цієї мети. Неодноразово переглядалися й удосконалювалися програми, наслідком чого стало складення найновішої академічної програми з рисунка. Значно скорочено години на виконання навчальних постановок. Введено нові постановки, зокрема творчий портрет, короткочасовий рисунок, розширилися технічні можливості. Зміцнюється зв'язок викладання рисунка і пластичної анатомії з метою їх синхронізації.

Вперше в історії нашої Академії створені зразковий кабінет рисунка, який періодично поновлюється (у ньому влаштовуються також всілякі виставки з рисунка), і спеціалізований клас рисунка. Впорядковано фонди кабінету рисунка. Нагромаджені протягом десятиліть малюнки зареєстровано, поліпшено їх зберігання.

Сталася відчутні позитивні зрушення в навчальному процесі. Сьогодні в малюнках кращих студентів академії помітні певні досягнення. Проте, це не означає, що в роботі немає недоліків. Деякі рисунки все ж нерідко дають підставу для серйозної критики помилкових пропорцій, невинуватого чорноти, слабкого знання форми, пластичної анатомії, а подекуди й просто поганого смаку.

Деякі тенденції в системі професійного навчання. Сьогодні самий процес становлення молодого художника багато чим відрізняється від того, яким він був 5-10 років тому. Зміни у ставленні до мистецтва, повернення багатьох пріоритетних цінностей, звільнення молодого таланту від умовностей і всіляких тисків дають підставу передбачити піднесення українського національного мистецтва вже у недалекому майбутньому.

Та з'явилася і суттєва загроза якості навчання з рисунка, зокрема комерційна діяльність студентів за рахунок годин виконання академічних постановок. Поширюється тривожний середній рівень якості академічних рисунків. Крім того, є ще одна негативна тенденція. Як викладач рисунка і член предметних приймальних комісій не може обминути тему підготовки абітурієнтів до вступу в академію, не торкнутися болючого питання виховання фахівців у середніх навчальних закладах.

Було б несправедливим не відзначити, що загальний рівень підготовки талановитої молоді в Державній художній середній школі ім. Т.Г.Шевченка, художніх училищах і технікумах тепер у професійному розумінні вищий, ніж кілька років тому. Але й відомо, що вихованці наших середніх навчальних закладів, готуючись вступити до художнього вузу, беруть приватні уроки, бо того, що дає середня школа, недостатньо. Очевидно, це відбувається тому, що вимоги при прийомі до вузу ускладнюються, а середня ланка не може приділити належної уваги індивідуальності. Тут є над чим поміркувати, і ми повинні обмінятися досвідом з цієї проблеми. Певен, що у приватного вчителя одна мета: підготувати до вступу, виправдати ті невеликі кошти, що йому платять, тобто “натаскати” на екзамен так, щоб абітурієнт міг із “заплющеними очима” виконати рисунок натурщика з опиранням на одну ногу, стандартного розміру, визначеного освітлення, на певному тлі і т.ін.

Поступає така дитина, приходять на І курс, і виявляється, що малювати не вмів, а іноді й навіть не хоче. Пропорцій не відчуває, методом послідовності не володіє, деталь зробити не може, закінчити роботу не знає як. Зате амбіцій — хоч відбавляй.

Важливо наголосити, що зв'язок між середніми художніми навчальними закладами і академією за останні роки значно послабшав, а подекуди й зовсім припинився. А як же бути з талановитими дітьми, котрих добре знають у середній ланці освіти і які повинні навчатися в академії замість випадкових осіб, з якими не знаємо, що робити протягом шести років? Займають такі “індивідууми” дуже місце, не бажають вчитися, а лиш влаштовують, перебуваючи в академії, свої особисті справи. Закінчили — і зникли з мистецького виднокіла. Оце і є наш брак у роботі.

Саме в питанні виявлення талановитої молоді ми повинні тісніше спілкуватися з середніми навчальними закладами, і не час від часу, а постійно, систематично.

Проблема єдиних методичних вимог у викладанні рисунка. Ця проблема існує давно. Вона ніби й вирішується, а коли придивитися пильніше, то, виявляється, що, навпаки, поглиблюється. Немає впевненості, що у нас вироблено тверді єдині вимоги. Нерідко ми ставимо своїх улюбленців в особливі, незаслужені умови виховання, забуваючи, що є шкода у високому розумінні слова.

Перш за все треба давати знання і вимагати від усіх великої наполегливої праці. Щось багато у нас розвелось дилтантів. Характерна картина: з магнітофона лунає надмодна музика, студент з сигаретою в зубах, а то й з чашечкою кави щось малює — “розкріпостився”. Багаторічна педагогічна практика не дає підстав вірити у таких геніїв.

Ось тут і збігаються проблеми виховання професіонала і людини. Бо одного без другого не буде. Як нам тут бути? Давайте порадимось, поміркуємо.

Повернімося до єдиних вимог. Як їх розуміти? Культура композиції, розміщення зображення в заданому форматі повинні бути? Повинні. Як вірно почати легкими лініями виявляти найхарактерніше в моделі, важливо? Безсумнівно. Як закріпити вірний початок, йти далі, повинен знати учень, студент? Повинен. А зображувати повну форму зі знанням анатомії та розумінням перспективи й освітлення треба? Треба. І так далі і так далі.

На практиці ж ми зустрічаємо молодь, яка вірить у якийсь один завчений графічний засіб, консервується в цьому, і далі не бажає вчитися. Зрозуміло, що це не на користь школі. Надто по-різному в останні 3-5 років почали малювати одні й ті ж академічні постановки, до того ж і малювання це дуже поверхове. Без належного вблвання за нашу національну образотворчу школу навряд чи можна досягти справжніх успіхів у професійному мистецтві.

В основах навчання рисунка є моменти, які не можна ігнорувати, обминати при вихованні майбутнього художника. Перш за все, це — постановка вірного бачення пропорцій, характерного розміру, руху форм, їх виразності. Якщо з самого початку цього процесу допущена професійна помилка, це може позначитися на всьому творчому житті такого вихованця.

Коли у середньому навчальному закладі трапилася помилка, то у вузі виправити її надто складно, а іноді й неможливо. Кафедра рисунка УАМ систематично надає методичну допомогу середній ланці освіти. Прикладом, останнім часом передана у постійне або тимчасове користування частина рисунків наших студентів Дніпропетровському, Донецькому, Кримському, Львівському, Одеському училищам, Державній художній школі ім.Т.Г.Шевченка, Київському художньо-промислому технікуму, Миргородському керамічному технікуму, Косівському технікуму народних художніх промислів і десяткам дитячих художніх шкіл. Сподіваємося, що передані роботи сприятимуть нашим зв'язкам з цими закладами, допоможуть краще зрозуміти принципи київської рисувальної школи.

З свого боку, ми чекаємо виставки рисунків з середніх навчальних закладів, аби можна було професійно порадитися щодо подальших дій в цьому напрямку. Настав час, коли треба піднести значення рисунка як основи образотворчості у системі художньої освіти в Україні, аби запобігти зникненню високих історичних традицій реалістичної рисувальної школи.

Л.В.Прибега,

проректор з наукової роботи УАМ, професор, кандидат архітектури

Архітектурна школа і проблеми охорони історико-архітектурної спадщини

Завдання відродження національної культури і забезпечення схоронності історико-архітектурної спадщини України тісно пов'язане з проблемою належної підготовки кадрів, як власне архітекторів-реставраторів, так і зодчих загального профілю. Саме від того, як складатиметься в нинішніх умовах підготовка фахівців — чи відповідатиме вона перспективам розвитку охоронно-реставраційної галузі, залежить майбутнє пам'яток. Отже, відповідальність за збереження історико-культурних надбань народу покладається і на архітектурну школу.